

REGUŁKA (27) *sb f i m*

f (25), *m* (2) [*w znacz. 2.*].

e oraz *a* jasne.

sg N regułka (2). ◇ *G* regułki (7). ◇ *A* regułkę (6). ◇ *I* regułką (2). ◇ *L* regułce (1). ◇ *pl N* regułki (2). ◇ *G* regułek (5). ◇ *A* regułki (2).

Sł stp, Cn brak, Linde XVIII w.

1. *Dem. od „reguła” ‘zasada, norma, prawidło, przepis’* (25) : Chcę tedy áby Dworzánin nász/ gdy cożkolwiek czynić/ ábo mowić będzie/ miał zówdy w pámięci niektóre regułki/ ktore y ná káždą rzecz lie zgodzą/ y zamykaią ná krothce w łobie/ to wšytko/ co mnie powiedzieć należy. *Górndworz* I6; The regułki w.m. zdami lie iż niewiele komu pomogą *Górndworz* I6; Toć ia więcej dáć ná rozum nie vmiem/ áni inych regułek wiem/ okrom tych ktorem iuż wyliczył. *Górndworz* K5, I3v, I4, I7v, N8, N8v; *CzechEp* 160; Do rzeczy tedy przyštępując/ X*(i)adz* K(anonik) dowod o Papieſkiey zwirzchności/ którą ná Piotrowey powadze y władzy vbudować chciał/ trzeba nam porządnie rozebrać/ á o tey rzeczy rozdzielnie mowić/ wedle oney regułki/ *qui bené dividit bené docet*. *NiemObr* 31; Kto ná nie [*na rozmaicie przypadające święta*] Regułek nie ma/ *Almánáchow* niech fię trzyma. *LatHar* ++7; [ále my przypátrzyliśmy sye temu, że Hippocratis regułki nie mylą nas nigdy *OczkoPrzymiot* 288].

Zwrot: »regułkę dać« (1): á wízákož thá kthorám ia náukę ábo regułkę dał/ zydzie lie też widzimi lie tu do tego: [...] *Górndworz* I6v.

Wyrażenie: »regułka krotka« (1): tu małz regułki bardzo krotkie poznawania vriny z niektorich oblikow. *FalZioł* V 14.

Szeregi: »nauka abo regułka« (1): *Górndworz* I6v *cf* *Zwrot*.

»regułki i terminy« (1): że iey [*prawdy zbawiennej*] y ci ktorzy fię też rádži o znáomości Bożej z pilnością wywiáduią/ obaczyć ielzczę cále iáko przyštoi do końcá nie mogą. A to dla tego nawięcey/ że fię onych filozowſkich regułek y terminow práwie z mlekiem máćierzynſkim/ ták opili/ że fię z nich wyfzumác nie mogą *CzechEp* 9.

α. *W odniesieniu do spraw związanych z religią, zwykle peior.* (5) : przetož mi fię zdáło zá rzecz łufzną y przyštoyną rzecz tę [*tj. przypowieść o pszenicy i kąkolu*] tym więcej obiášnić [...]: á to przeciw wykrętom poſlednieyſzych Zofiſtow: więcej Pogáńſkich regułek/ á niż iálnych ſwiádectw łowá Bożego pilnujących y żywáiących. *CzechEp* 35; Ale y to twierdzi indziej wedle oney ich dawney regułki *tres vidit unum adorauit*, iż v *Abrahámá* był y óciec y ſyn y duch ś. *CzechEp* 184; A niech to káždy wie/ żeć on [św. *Ireneusz*] nic niewiedział o regułce Papieſkiey potym nie rychło wymyſloney/ którą zowiá *communicationem idiomatum* *CzechEp* 246, 147, 261; [Co żeby tym łnádniey fię im [*heretykom*] powodziło/ Regułki oney/ [...] żywáią: Iż lkoro iálny text Piſmá ſwiętego przeciwko łobie obaczą/ zarázem do rozmaitych [!] figur ſie wdawáią *GrodzPraw* 103].

β. *Zasada prawna* (4) : Dam ná przykład regułkę wyłzpoconą owę [...]: *Volenti* (mowią) *non fit iniuria*. *KlonWor* 66.

Wyrażenie: »regułka prawna« (3): godziło fię było/ wedle oney regułki práwney/ *Actor quod aſſerit probet* I.M. X*(i)adz* K(anonik) dowieść tego/ y to pokazác [...]/ że Papież nie iełt Antychriſtem

CzechEp 384; Więc lię ową regułką wymawiaćie prawną: Choć święta łprawiedliwość krzywdę ćierpi iáwną: *Quod iure fit, iustè fit*. Gdyż inłze iełt Prawo/ A inłza łprawiedliwość. *KlonWor* 64, 4.

γ. *Zasada gramatyczna, językowa* (2) : Dla czego [tj. z powodu braku czasu teraźniejszego w języku hebrajskim] mędrłzy regułkę tę wynáleźli/ iż czas przyłzły zámyka w łobie/ y ninieyłzy y przełzły y przyłzły čás. *CzechEp* 68.

regułka na co (1): Ná to [pisownię i oraz y] iełt regułká v mnie, że po c/ cz/ ł/ dz/ dź/ rz/ łz/ ź/ nigdy nie idźie prołtè i/ iedno tępè y. *JanNKar* G2v.

2. *n-pers Nazwisko* (2) : anym naymu wziął oth thego tho regułky thako my bog pomozy. *ZapWar* 1528 nr 2458.

Zestawienie: »Mikołaj Regułka« (1): yakom ya nyeprzyyął swyadestwa dosthathecznego oth pana doctora hy oth hynych dobrych ludzy [...] oth ktorych esz chciał wiedziecz hy slysecz sviadestwo ho hvczynyenye przyschiagy na oprzą którą then tho doctor huczynyl na pozew hy na zalobą sliachathnego mykolayą [!] regułky skomornyk *ZapWar* 1528 nr 2458.

KO